

Aanvulling Protocollen: Diagnostiek in het M-decreet

Versie mei 2016

Opgelet! Toevoeging juni 2017

Deze tekst dateert van voor de opstart van de ondersteuningsnetwerken op 1 september 2017.

Het is aangewezen om naast deze tekst rechtstreeks de meest recente regelgeving te raadplegen en de communicatie van de overheid op te volgen.

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

Voor het schooljaar 2017 - 2018 blijft de regelgeving 'geïntegreerd onderwijs' gelden, zoals ze terug te vinden is in het Decreet Basisonderwijs, de Codex secundair en het Besluit van de Vlaamse regering tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag.

Voor de CLB's wordt bijkomende toelichting verspreid vanuit de Internetten Samenwerkingscel CLB, in afstemming met de informatie Stuurgroep ondersteuningsmodel.

Inhoudstafel

Situering en bronnen	3
Handelingsgericht diagnostisch traject voorafgaand aan opmaak (gemotiveerd) verslag	5
Verslag en gemotiveerd verslag	5
Samenwerken met ouders	6
Verhuis van leerlingen vanuit en naar Vlaanderen	7
Uit M-decreet (12/03/2014)	8
Uit Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs, laatste wijziging 26/06/2015	13
Type Basisaanbod	15
Type 2.....	16
Type 3.....	18
Kinderen/jongeren met een emotionele of gedragsstoornis die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald in 2°	18
Vergelijking problematieken uit type 3 met DSM-IV en DSM-5.....	19
Type 4.....	23
Kinderen/jongeren met een motorische beperking	23
Ernst van de handicap	25
Type 6.....	28
Kinderen/jongeren met een visuele beperking	28
Ernst van de handicap	29
Type 7.....	31
Kinderen/jongeren met een auditieve beperking.....	31
Kinderen/jongeren met een spraak- of taalstoornis.....	31
Ernst van de handicap	33
Type 9.....	35
Kinderen/jongeren met een autismespectrumstoornis en die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald in 2°	35
Autismespectrumstoornis in verschillende in DSM-IV en DSM-5	36
Bijkomende ondersteuning voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	37
Digitale leer- en werkboeken van ADIBib	37
Uit Omzendbrief Aanvraag- en toekenningsprocedure voor financiering van omzettingen van lesmateriaal voor leerlingen of studenten met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015	37
Uit Omzendbrief Procedure tot het bekomen van de financiering van speciale onderwijsleermiddelen voor leerlingen met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 30/05/2012	39
Uit Omzendbrief Ondersteuning van leerlingen met een auditieve handicap in het gewoon basis- en secundair onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015	41

Situering en bronnen

Deze tekst geldt als aanvulling op de verschillende diagnostische protocollen van Prodia, zoals te raadplegen op www.prodiagnostiek.be.

In het Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP) wordt het handelingsgericht diagnostisch traject uitgewerkt binnen het zorgcontinuüm. In deze tekst maken we een synthese van documenten die eerder werden verspreid vanuit de Internettensamenwerkingscel CLB (ISC) in combinatie met uittreksels uit regelgeving (decreten en omzendbrieven). Na een algemeen luik, is er een toelichting van de criteria per type voor buitengewoon onderwijs.

De afspraken overgenomen in deze tekst kwamen tot stand in overleg tussen de verschillende CLB-netten en de overheid. Het M-decreet biedt steeds het decretale kader inzake classificerende diagnostiek. Vermits in de regelgeving niet alle interpretatiemogelijkheden kunnen gevat worden, werden met de sector interpretaties afgestemd. Deze geven de beoordelingsmarge aan. Op basis van monitoring en praktijkervaring worden de richtlijnen geëvalueerd en bijgestuurd. Aansluitend daarbij zal ook deze tekst worden aangepast. De komende jaren is een hervorming van het geïntegreerd onderwijs gepland. Deze aanvulling op de protocollen is afgetoetst aan de mededeling door de overheid 'Ondersteuning GON en ION in het schooljaar 2016-2017' (21/04/2016). Het verdient evenwel aanbeveling om naast deze tekst ook regelmatig de bronnen rechtstreeks te raadplegen. Zo wordt gewerkt aan een BVR dat zeker impact zal hebben op de omzendbrieven GON en ION en het BVR betreffende ION.

Decretale teksten <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

- M decreet (12/03/2014) en Memorie van Toelichting bij M decreet (onderdeel van ontwerp van decreet 21/11/2013)
- Decreet Basisonderwijs
- Codex Secundair Onderwijs
- CLB-Decreet
- Decreet betreffende het onderwijs XXV (10/06/2015)

Besluiten van de Vlaamse regering <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

- BVR betreffende de inclusie van leerlingen met een verstandelijke beperking in het gewoon lager en secundair onderwijs (12/12/2003, laatste wijziging 01/09/2015)
- BVR tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag voor toegang tot het geïntegreerd onderwijs en van het attest bij het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs (13/02/2015, laatste wijziging 03/04/2015)

Omszendbrieven <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

- Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs, laatste wijziging 26/06/2015
- Omzendbrief Inclusie van leerlingen met een verstandelijke beperking in het gewoon lager en secundair onderwijs (ION), laatste wijziging 25/06/2015
- Omzendbrief Aanvraag- en toekenningsprocedure voor financiering van omzettingen van lesmateriaal voor leerlingen of studenten met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015

- Omzendbrief Procedure tot het bekomen van de financiering van speciale onderwijsleermiddelen voor leerlingen met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 30/05/2012
- Omzendbrief Ondersteuning van leerlingen met een auditieve handicap in het gewoon basis- en secundair onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015

Documenten die netoverstijgend werden afgetoetst binnen de Internettensamenwerkingscel van de CLB's (ISC)

- Een netoverstijgende visie op trajecten die leiden tot een gemotiveerd verslag of verslag - versie 1.0 (12/05/15)
- Nota ISC-wg Operationalisering criteria M-decreet type 2 – versie 1.1 (versie 1.2 verwacht juni 2016)
- Nota ISC Implementatie M-decreet in functie van schooljaar 16-17 en volgende (11/03/2016)
- Schrijfwijzer verslag M-decreet, versie 2.0 (21/03/2016)
- Schrijfwijzer bij gemotiveerd verslag M-decreet, versie 2.0 (05/2016)

Overige bronnen

- *American Psychiatric Association, Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen (DSM-5)*, Boom, Amsterdam, 2014
- <http://www.adibib.be>
- VAPH, Infowijzer module: handicap en indicering, juli 2015
<http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/6927909-Inhoudelijke+module.html>

Handelingsgericht diagnostisch traject voorafgaand aan opmaak (gemotiveerd) verslag

Het CLB is verantwoordelijk voor het uitschrijven van het (gemotiveerd) verslag voor de types basisaanbod, 2, 3, 4, 6, 7 en 9. Bepalen of een leerling al dan niet tot de doelgroep van een bepaald type behoort, is evenwel niet het startpunt om te bepalen of er sprake kan zijn van een (gemotiveerd) verslag. Het opstellen van een (gemotiveerd) verslag is te situeren op het einde van een handelingsgericht diagnostisch traject, als onderdeel van de fase van uitbreiding van zorg.

In een HGD-traject wordt een overzichtelijk beeld geschetst van de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de ouders en het schoolteam. Het multidisciplinaire CLB-team brengt – via eigen onderzoek - deze behoeften in kaart en neemt daarnaast een coördinerende rol op bij het verzamelen van eventuele externe (mono- of multidisciplinaire) diagnostische verslaggeving. Alle relevante informatie over het functioneren van een leerling wordt in overleg met de verschillende betrokkenen samengebracht in een integratief beeld. Dit is de basis om doelen en onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften te formuleren. Als daaruit blijkt dat er nood is aan ondersteuning vanuit het geïntegreerd of het buitengewoon onderwijs worden de criteria van de verschillende types bekeken. Het CLB gaat na of er aan de decretaal bepaalde criteria voor een type voldaan is. Alleen leerlingen die daar aan voldoen, kunnen een (gemotiveerd) verslag krijgen voor dat type.

De beslissing om een (gemotiveerd) verslag op te maken wordt steeds genomen door een multidisciplinair CLB team.

Na toelichting bij het verslag en het gemotiveerd verslag, de samenwerking met ouders en de richtlijnen voor leerlingen die van of naar Vlaanderen verhuizen, volgen enkele centrale passages uit de regelgeving.

Verslag en gemotiveerd verslag

Het M-decreet spreekt over twee soorten verslaggeving: een 'verslag' en een 'gemotiveerd verslag'.

- Het gemotiveerd verslag opent het recht op ondersteuning vanuit het geïntegreerd onderwijs (GON). Het kan door scholen niet gebruikt worden om leerlingen in te schrijven onder ontbindende voorwaarde of om een inschrijving het daaropvolgende schooljaar te ontbinden.
- Het verslag (attest en protocol ter verantwoording) geeft toelating tot buitengewoon onderwijs van het type (en eventueel de opleidingsvorm) dat erop vermeld staat. Met dit verslag kunnen ouders hun kind inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs of aan een school voor gewoon onderwijs vragen om studievoortgang te maken op basis van een individueel aangepast curriculum. Wanneer de school beslist dat de aanpassingen onredelijk zijn, wordt de inschrijving ontbonden¹. Indien de school beslist

¹ Bij opmaak van een verslag in de loop van het schooljaar, kan de inschrijving het daaropvolgende schooljaar worden ontbonden. Na inschrijving onder ontbindende voorwaarden in een nieuwe school, wordt de

dat de aanpassingen redelijk zijn, kan deze leerling ook ondersteuning krijgen vanuit geïntegreerd onderwijs, op basis van dit verslag.

Dit betekent dat GON mogelijk is op basis van zowel een 'gemotiveerd verslag' als met een 'verslag'. Het onderscheid tussen beide zit in het al dan niet kunnen participeren binnen een gemeenschappelijk curriculum. Voor leerlingen met een gemotiveerd verslag is dit haalbaar, voor leerlingen met een verslag wordt geoordeeld dat dit niet haalbaar is en wordt geadviseerd voor een individueel aangepast curriculum.

Bij de vraag waar een gemeenschappelijk curriculum eindigt en een individueel aangepast curriculum begint, is het belangrijk om het onderwijsloopbaanperspectief mee in overweging te nemen. Zolang men op niveau basisonderwijs een traject loopt met een leerling dat leidt tot een getuigschrift of tot een overstap naar vervolgonderwijs binnen gewoon onderwijs (1B), werkt men binnen het gemeenschappelijk curriculum. In deze trajecten is het wel belangrijk om goed te overwegen voor welke elementen men compenseert en/of dispenseert om het vervolgtraject niet te hypothekeren. Ook binnen secundair onderwijs is het onderwijsloopbaanperspectief mee bepalend voor het onderscheid tussen gemeenschappelijk en individueel aangepast curriculum. In een aantal situaties valt het veranderen van studierichting te verkiezen boven het blijven volgen van de huidige studierichting mits compenserende of dispenserende maatregelen. Ook hier is het beoogde vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt een belangrijke factor om mee in overweging te nemen.

In het (gemotiveerd) verslag staat een synthese van het gelopen HGD-traject en voor welk type het van toepassing is.

- In een verslag wordt aangetoond dat het zorgcontinuüm doorlopen is en wordt gemotiveerd dat aanpassingen die nodig zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn.
- In een gemotiveerd verslag wordt gemotiveerd dat de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen, nodig en voldoende wordt geacht om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen.

Samenwerken met ouders

Binnen handelingsgericht werken en handelingsgerichte diagnostiek is de samenwerking met de ouders en de leerling van groot belang. School, ouders en CLB werken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid constructief samen, de zorg voor kinderen en jongeren ligt immers in elkaars verlengde. Ook het CLB zal in het diagnostisch traject de ouders en de leerling maximaal betrekken.

Blijkt binnen dit traject dat ouders nog niet toe zijn aan het afstappen van een gemeenschappelijk curriculum binnen het gewoon onderwijs of de overstap naar het buitengewoon onderwijs, dan zal het CLB geen verslag opmaken. Het CLB zal dan verder inzetten op de begeleiding van ouders en leerling met als doel te zoeken hoe de leerling

inschrijving ontbonden op het moment dat deze leerling in een andere school is ingeschreven en uiterlijk 1 maand, vakantieperioden niet inbegrepen, na de kennisgeving van de bevestiging van de disproportionaliteit.

binnen de school verder kan ondersteund worden. In zeer uitzonderlijke gevallen, met name wanneer de ontwikkelingskansen van leerlingen ernstig bedreigd worden, kan – in het belang van de leerling – het CLB toch een verslag opmaken dat niet door ouders gewenst is.

Als ouders een gemotiveerd verslag willen uitstellen omdat zij de daarmee gepaard gaande ondersteuning willen uitstellen naar een latere periode in de onderwijsloopbaan van hun kind, dan zal het CLB na overleg met de ouders het gemotiveerd verslag niet opmaken. Het CLB zal samen met de ouders en in overleg met de school bespreken hoe zij het verdere traject willen vorm geven.

Als ouders geen ondersteuning van het geïntegreerd onderwijs wensen, dan voorziet het Besluit van de Vlaamse regering rond de verslaggeving, dat het CLB toch een gemotiveerd verslag opmaakt zodat de school de ondersteuning krijgt voor het schoolteam. De leerling zelf wordt dan niet ondersteund. Het CLB dient de ouders goed te informeren over de consequenties. Immers de teller loopt: de jaren waarop de leerling recht heeft worden dan ingezet voor het schoolteam, eens die zijn opgebruikt kan de ondersteuning later niet meer worden gevraagd voor de leerling zelf.

Verhuis van leerlingen vanuit en naar Vlaanderen

Leerlingen uit Wallonië, Frankrijk, Nederland,... die in het bezit zijn van documenten die hen in hun thuisland toegang geven tot buitengewoon onderwijs (of onderwijs dat daarmee gelijk te schakelen valt), kunnen op basis van deze documenten geen inschrijving vragen in een school voor buitengewoon onderwijs in Vlaanderen. Omgekeerd gelden onze documenten (inschrijvingsverslag, gemotiveerd verslag, verslag) ook niet in Wallonië of in het buitenland. Leerlingen uit Wallonië of het buitenland die zich in Vlaanderen wensen in te schrijven in een school voor buitengewoon onderwijs of vragen naar ondersteuning vanuit geïntegreerd onderwijs, hebben dus respectievelijk een verslag of gemotiveerd verslag nodig dat voldoet aan de voorwaarden van het M-decreet. Deze leerlingen en hun ouders worden best zo snel mogelijk doorverwezen naar CLB om de mogelijkheden te onderzoeken. Waar mogelijk starten deze leerlingen best in een school gewoon onderwijs, het begeleidend CLB kan dan de afweging maken. Indien een start in gewoon onderwijs niet mogelijk is, gelden hier de afspraken die ook gemaakt werden voor instappers met een vraag naar rechtstreekse instap in buitengewoon onderwijs. De reeds bestaande gegevens kunnen uiteraard gebruikt worden om de afweging te maken. Nieuw onderzoek is niet (altijd) nodig. Het is belangrijk dat zowel de BuO-scholen als de CLB's hiervan op de hoogte zijn. Leerlingen die niet aan de voorwaarden voldoen en toch in BuO worden ingeschreven, zullen worden beschouwd als onregelmatige leerlingen, net zoals vroeger.

Voor de omgekeerde beweging (leerlingen die zich in Wallonië of buitenland willen inschrijven in buitengewoon onderwijs) verwijzen we best door naar de instanties die in de betrokken regio's verantwoordelijk zijn voor de 'toegang' tot buitengewoon onderwijs of bijkomende ondersteuning. Het spreekt voor zich dat wij vanuit CLB steeds bereid zijn om na akkoord van ouders/leerling de nodige informatie te bezorgen aan de betrokken diensten. Dit kan ook via het meegeven van reeds bestaande verslaggeving aan ouders of leerling zelf.

Wallonië: Centre PMS : <http://www.enseignement.be/index.php?page=24633>

Nederland: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/vraag-en-antwoord/wat-is-speciaalonderwijs.html>

Uit M-decreet (12/03/2014)

Voor meer informatie zie

- M-decreet (12/03/2014) en Memorie van Toelichting bij M-decreet (onderdeel van ontwerp van decreet 21/11/2013)
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Definities voor Basisonderwijs, Secundair Onderwijs en CLB

Gemeenschappelijk curriculum: de goedgekeurde leerplannen die ten minste herkenbaar de doelen bevatten die noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven en de schoolgebonden planning voor het nastreven van de leergebiedoverschrijdende/vakoverschrijdende² eindtermen en ontwikkelingsdoelen

Zorgcontinuüm: opeenvolging van de fasen in de organisatie van de onderwijsomgeving van brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg

Brede basiszorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school vanuit een visie op zorg de ontwikkeling van alle leerlingen stimuleert en problemen tracht te voorkomen door een krachtige leeromgeving te bieden, de leerlingen systematisch op te volgen en actief te werken aan het verminderen van risicofactoren en aan het versterken van beschermende factoren

Verhoogde zorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school extra zorg voorziet onder de vorm van remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen, afgestemd op de specifieke onderwijsbehoefte van bepaalde leerlingen, en voorafgaand aan de fase van uitbreiding van zorg

Uitbreiding van zorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school de maatregelen uit de fase van verhoogde zorg onverkort verderzet en het CLB een proces van handelingsgerichte diagnostiek opstart. Het CLB richt zich daarbij op een uitgebreide analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoefte van de leerling en op de ondersteuningsbehoefte van de leerkracht(en) en ouders met het oog op het formuleren van adviezen voor het optimaliseren van het proces van afstemming van het onderwijs- en opvoedingsaanbod op de zorgvraag van de leerling. Het CLB bepaalt in samenspraak met de school en de ouders welke bijkomende inzet van middelen, hulp of expertise, hetzij ten aanzien van de school of de leerling, al dan niet in zijn context, wenselijk is alsook de omvang en de duur daarvan.

² Voor Basisonderwijs: leergebiedoverschrijdend, voor Secundair onderwijs: vakoverschrijdend.

Handelingsgerichte diagnostiek: een cyclisch zoek- en beslissingsproces waarin informatie over het individu en zijn omgeving wordt verzameld, geïnterpreteerd en afgewogen met als doel de problemen of de hulpvragen te analyseren en te verklaren met het oog op adequate advisering voor het handelen. Het proces verloopt volgens systematische procedures, in samenwerking met de school, de ouders en de leerlingen met aandacht voor positieve kenmerken en voor de wisselwerking en wederzijdse beïnvloeding van het individu en de omgeving.

Verslag - Decreet Basisonderwijs, Art. 15

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254#135306>

§1. Naast de toelatingsvoorwaarden bepaald in de artikelen 12, §1, en 13, §4, is voor de toelating van een leerling tot het buitengewoon onderwijs, met uitzondering voor de toelating tot type 5, een verslag van een CLB vereist, opgesteld met inachtnaam van artikel 37 van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, waaruit blijkt:

- 1° dat de fasen van het zorgcontinuüm voor de betreffende leerling werden doorlopen, tenzij de school in uitzonderlijke omstandigheden kan motiveren dat het doorlopen van een bepaalde fase niet relevant is;
- 2° dat met toepassing van de principes van artikel 8, tweede lid, de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn;
- 3° dat de onderwijsbehoeften van de leerling werden omschreven met toepassing van een classificatiesysteem dat wetenschappelijk onderbouwd is en gebaseerd is op een interactionele visie en een sociaal model van handicap;
- 4° dat de onderwijsbehoeften niet louter toe te schrijven zijn aan een SES-kenmerk van de leerling, vermeld in artikel 133;
- 5° welk type voor de leerling van toepassing is, als bepaald in artikel 10, §1, 1° tot 8°, met uitzondering van 5°.

Voor de toelating van een leerling tot het type 5, als vermeld in artikel 10, §1, 5°, is een attest vereist dat uitgereikt is door de behandelende geneesheer van de medische of psychiatrische voorziening ofwel door de directeur van de residentiële setting. De Vlaamse Regering bepaalt wat het attest moet inhouden.

§2. Voor een leerling die voor het eerst naar school gaat en wil starten in het buitengewoon onderwijs moet in afwijking van §1, 1° en 2°, worden aangetoond dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen, disproportioneel of onvoldoende zullen zijn om de leerling in het gemeenschappelijk curriculum mee te nemen en moet in afwijking van §1, 5°, bepaald worden welk type voor de leerling van toepassing is, als bepaald in artikel 10, §1, 2° tot 8°, met uitzondering van 5°.

§3. Het verslag bestaat uit een attest en een protocol ter verantwoording. De regering bepaalt wat het verslag moet inhouden. Het protocol ter verantwoording bevat de verantwoording van de elementen vermeld in paragraaf 1, 1° tot 5°, en, in voorkomend geval, in paragraaf 2.

§4. Een leerling kan alleen het buitengewoon onderwijs volgen van het type waarnaar hij in het verslag georiënteerd wordt, met uitzondering van type 5.

§5. Voor leerlingen die tijdens het schooljaar 2014-2015 ingeschreven waren in een school voor buitengewoon onderwijs geldt §1 alleen bij wijziging van onderwijsniveau of van type.

§6. Wanneer niet meer voldaan is aan de voorwaarden van §1, 2° en 3°, kan het CLB op eigen initiatief, op vraag van de ouders of op vraag van de school, het verslag opheffen.

§7. Bij onenigheid tussen ouders, school en CLB over het afleveren van het verslag kan, op initiatief van een van de betrokken partijen, een beroep gedaan worden op een Vlaamse Bemiddelingscommissie.

De regering bepaalt de samenstelling, de bevoegdheden en de werkingsprincipes van deze commissie.”.

Verslag - Codex Secundair onderwijs, Art. 294

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289#302741>

§1. Voor de toelating van een leerling tot een door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde school voor buitengewoon onderwijs van opleidingsvorm 4, type 5, is een attest vereist, dat uitgereikt is ofwel door de behandelende geneesheer van de medische of psychiatrische voorziening ofwel door de directeur van de residentiële setting. De Vlaamse Regering bepaalt wat het attest moet inhouden.

§2. Voor de toelating van een leerling tot een door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde school voor buitengewoon secundair onderwijs is een verslag van centrum voor leerlingenbegeleiding vereist, opgesteld met inachtnaam van artikel 37 van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, waaruit blijkt:

1° voor een inschrijving in opleidingsvorm 1, 2 of 3:

- a) dat de fasen van het zorgcontinuüm voor de betreffende leerling werden doorlopen, tenzij de school in uitzonderlijke omstandigheden kan motiveren dat het doorlopen van een bepaalde fase niet relevant is;
- b) dat met toepassing van de principes van artikel 136/2 de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen een gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn;
- c) dat de onderwijsbehoeften van de leerling werden omschreven met toepassing van een classificatiesysteem dat wetenschappelijk onderbouwd is en gebaseerd is op een interactionele visie en een sociaal model van handicap;
- d) dat de onderwijsbehoeften van de leerling niet louter toe te schrijven zijn aan een gelijkheidsindicator van de leerling als bepaald in artikel 225, §1, 1°, 4° en 5°;
- e) welk type en welke opleidingsvorm voor de leerling van toepassing is, als bepaald in artikel 259, §1, 1° tot 8°, en §2, 1° tot 3°;

2° voor een inschrijving in opleidingsvorm 4, met uitzondering van type 5:

- a) dat de fasen van het zorgcontinuüm voor de betreffende leerling werden doorlopen, tenzij de school in uitzonderlijke omstandigheden kan motiveren dat het doorlopen van een bepaalde fase niet relevant is;
- b) dat met toepassing van de principes van artikel 136/2 de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen, die

nodig zijn om de leerling binnen een gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen binnen de context van een gewone school disproportioneel zijn;

c) dat de inzet van paramedisch, sociaal, medisch, psychologisch of orthopedagogisch personeel in een gespecialiseerde onderwijsomgeving noodzakelijk is om de onderwijsdoelen te bereiken;

d) dat de onderwijsbehoeften van de leerling werden omschreven met toepassing van een classificatiesysteem dat wetenschappelijk onderbouwd is en gebaseerd is op een interactionele visie en een sociaal model van handicap;

e) dat de onderwijsbehoeften van de leerling niet louter toe te schrijven zijn aan een gelijkemansindicator van de leerling als bepaald in artikel 225, §1, 1°, 4° en 5°;

f) welk type voor de leerling van toepassing is, als bepaald in artikel 259, §1, 3° tot 8°, met uitzondering van 5°.

§3. Voor een leerling die overgaat van het buitengewoon basisonderwijs naar het buitengewoon secundair onderwijs of die voor het eerst naar school gaat en wil starten in het buitengewoon secundair onderwijs moet in afwijking van § 2, 1°, a) en b), en § 2, 2°, a) en b), worden aangetoond dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen, disproportioneel of onvoldoende zullen zijn om de leerling mee te nemen in een gemeenschappelijk curriculum in een school voor gewoon onderwijs.

§4. Het verslag bestaat uit een attest en een protocol ter verantwoording. De Vlaamse Regering bepaalt wat het verslag moet inhouden. Het protocol ter verantwoording bevat de verantwoording van de elementen vermeld in paragraaf 2 en, in voorkomend geval, in paragraaf 3.

§5. Een leerling kan alleen het buitengewoon onderwijs volgen van de opleidingsvorm en het type waarnaar hij in het verslag georiënteerd wordt, met uitzondering van de leerlingen van opleidingsvorm 4, type 5.

§6. Voor leerlingen die tijdens het schooljaar 2014-2015 ingeschreven waren in een school voor buitengewoon onderwijs geldt paragraaf 2 alleen bij wijziging van onderwijsniveau, van type of van opleidingsvorm.

§7. Wanneer niet meer voldaan is aan de voorwaarden van §2, 1°, b) en c), of §2, 2°, b), c) en d), kan het centrum voor leerlingenbegeleiding op eigen initiatief, op vraag van de ouders of op vraag van de school het verslag opheffen.

§8. Bij onenigheid tussen ouders, school en centrum voor leerlingenbegeleiding over het afleveren van het verslag kan, op initiatief van een van de betrokken partijen, een beroep gedaan worden op een Vlaamse Bemiddelingscommissie.

De Vlaamse Regering bepaalt de samenstelling, de bevoegdheden en de werkingsprincipes van deze commissie.

Gemotiveerd verslag - Decreet Basisonderwijs, Art. 16

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254#135309>

§1. Naast de toelatingsvoorwaarden bepaald in de artikelen 12 en 13 is voor de toelating van een leerling tot het geïntegreerd onderwijs en om in aanmerking te komen voor aanvullende financiering of subsidiëring een gemotiveerd verslag van een CLB vereist, waaruit blijkt:

1° dat, met toepassing van de principes van artikel 8, tweede lid, het inzetten van de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen, nodig en voldoende geacht wordt om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen;

2° dat de leerling voldoet aan de criteria van een van de punten van artikel 10, §1, 1° tot 8°, met uitzondering van 5°;

3° dat de leerling ten minste negen maanden voltijds buitengewoon onderwijs in het betreffende type heeft gevolgd, onmiddellijk voorafgaand aan zijn toelating tot het geïntegreerd basisonderwijs, indien blijkt dat hij voldoet aan de criteria van artikel 10, §1, 1°.

De regering bepaalt de inhoud van het gemotiveerd verslag en kan in uitvoering van artikel 173septies de bepaling van artikel 16, §1, 3°, opheffen.

§2. In afwijking van paragraaf 1 wordt voor een leerling, die toegelaten werd tot het geïntegreerd onderwijs op basis van een inschrijvingsverslag voor het buitengewoon onderwijs, slechts een gemotiveerd verslag opgemaakt bij wijziging van het onderwijsniveau, van het type, de aard van de integratie, of de aard en de ernst van de handicap.

§3. Bij wijziging van het onderwijsniveau, van het type, van de aard van de integratie of van de aard en de ernst van de handicap, wordt een nieuw gemotiveerd verslag opgesteld.

§4. Wanneer voor een leerling die beschikt over een verslag als vermeld in artikel 15 een gemotiveerd verslag wordt opgemaakt, vervalt het verslag als vermeld in artikel 15.

Gemotiveerd verslag - Codex Secundair onderwijs, Art. 352

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289#308310>

§1. Om toegelaten te worden tot het geïntegreerd secundair onderwijs is het volgende vereist:

1° de leerling moet voldoen aan de toelatingsvoorwaarden die gelden voor het gewoon secundair onderwijs;

2° een gemotiveerd verslag, opgesteld door het centrum voor leerlingenbegeleiding, waaruit blijkt:

a) dat met toepassing van de principes van artikel 136/2 het inzetten van de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen nodig en voldoende geacht wordt om de leerling een gemeenschappelijk curriculum te laten volgen;

b) dat de leerling voldoet aan de criteria van een van de punten van artikel 259, §1, 1° tot 8°, met uitzondering van 5°;

c) dat de leerling ten minste negen maanden voltijds buitengewoon basisonderwijs of buitengewoon secundair onderwijs in het betreffende type heeft gevolgd, onmiddellijk voorafgaand aan zijn toelating tot het geïntegreerd secundair onderwijs, indien blijkt dat hij voldoet aan de criteria van artikel 259, §1, 1°.

De Vlaamse Regering bepaalt de inhoud van het gemotiveerd verslag en kan in uitvoering van artikel 314/5 de bepaling van artikel 352, §1, 2°, c), opheffen.

§2. In afwijking van paragraaf 1 wordt voor een leerling die toegelaten werd tot het geïntegreerd secundair onderwijs op basis van een inschrijvingsverslag slechts een

gemotiveerd verslag opgemaakt bij wijziging van het onderwijsniveau, de aard van de integratie, of de aard en de ernst van de handicap.

§3. Bij de wijziging van de aard van de integratie, de aard en de ernst van de handicap of het onderwijsniveau, wordt een nieuw gemotiveerd verslag opgesteld.

§4. Wanneer voor een leerling die beschikt over een verslag als vermeld in artikel 294 een gemotiveerd verslag wordt opgemaakt, vervalt het verslag als vermeld in artikel 294.

Uit Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs, laatste wijziging 26/06/2015

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex>

Er wordt gewerkt aan een BVR dat zeker impact zal hebben op deze omzendbrief.

Gemotiveerd verslag

Het gemotiveerd verslag bevat ten minste de volgende gegevens:

1° de synthese van het handelingsgericht diagnostisch traject dat voor de leerling werd doorlopen (fase van uitbreiding van zorg) met ten minste de volgende elementen:

- een beschrijving van de onderwijsbehoeften en sterktes van de leerling;
- een beschrijving van de ondersteuningsbehoeften van de ouders die samengaan met de onderwijsbehoeften van de leerling;
- een beschrijving van de ondersteuningsbehoeften van het schoolteam die samengaan met de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling en die de school voor gewoon onderwijs formuleert in overleg met de leerling, de ouders, het schoolteam en het CLB;
- een beschrijving van de maatregelen, met inbegrip van de compenserende of dispenserende maatregelen die voor de leerling al genomen zijn of nodig zijn;
- de motivering dat de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen, nodig en voldoende geacht wordt om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen;

2° dat de leerling voldoet aan de criteria van een van de types voor buitengewoon onderwijs, met uitzondering van het type 5. Het CLB houdt de gegevens die de classificerende diagnose onderbouwen bij in het multidisciplinair dossier van de leerling. Voor de definities van de types verwijzen we naar artikel 10 van het decreet basisonderwijs of artikel 259 van de Codex Secundair Onderwijs;

3° dat bij oriëntering naar het type basisaanbod de leerling ten minste 9 maanden voltijds buitengewoon onderwijs in het betreffende type heeft gevolgd, onmiddellijk voorafgaand aan zijn toelating tot het geïntegreerd onderwijs. Een verblijf in type 1 of 8 wordt beschouwd als een verblijf in type basisaanbod. Voor de toelating tot geïntegreerd secundair onderwijs is een verblijf van ten minste 9 maanden in voltijds buitengewoon basisonderwijs type 1 of 8 ook geldig;

4° een beschrijving van de aard van de ondersteuning die de school voor buitengewoon onderwijs zal bieden op school-, leraar- of leerlingniveau als antwoord op de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, in termen van algemene of handicap-specifieke expertise die geboden zal worden;

5° een beschrijving van eventuele ondersteuning door onderwijsexterne diensten;

6° een beschrijving van de aard van de integratie;

7° de identificatiegegevens van de leerling, de ouders, de school gewoon onderwijs, het CLB van de school voor gewoon onderwijs dat het 'gemotiveerd verslag' opmaakt en van de school voor buitengewoon onderwijs. Deze partijen bevestigen hun engagement via een handtekening. Wanneer de ouders het 'gemotiveerd verslag' niet ondertekenen kan de GON-ondersteuning niet leerlinggericht, maar wel school-, leraar- of lerarenteam-gericht ingezet worden;

8° de datum van ondertekening en de ingangsdatum van het 'gemotiveerd verslag'. De ingangsdatum kan zich niet situeren voor de datum van ondertekening. De GON-lestijden/lesuren- en uren worden voor een volledig schooljaar, dus vanaf 1 september, toegekend.

Type Basisaanbod

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Voor kinderen/jongeren³ voor wie de onderwijsbehoefte dermate zijn en voor wie aantoonbaar blijkt dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te kunnen blijven meenemen in een school voor gewoon onderwijs.

Toelichting

Type basisaanbod is geen alternatief voor die leerlingen die niet (op tijd) aan een categoriale classificatie geraken die hen toegang geeft tot andere types. Indien overduidelijk is dat het om leerlingen gaat die nood hebben aan een aanpak type 3, 4, 6, 7 of 9 dan raden we ten eerste aan om verder in te zetten op het traject om de externe diagnostiek te bekomen zelfs als dat betekent dat de leerling een jaar of twee jaar langer in het gewoon onderwijs moet blijven. Voor deze leerlingen een verwijzing doen naar type basisaanbod komt noch de leerling, noch de ouders, noch het schoolteam type basisaanbod ten goede.

³ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

Type 2

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>
- Omzendbrief Inclusie van leerlingen met een verstandelijke beperking in het gewoon lager en secundair onderwijs (ION), laatste wijziging 25/06/2015
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

Kinderen/jongeren⁴ met een verstandelijke beperking voldoen aan alle onderstaande criteria:

- a) ze hebben significante beperkingen in het intellectueel functioneren, wat op basis van een psychodiagnostisch onderzoek tot uiting komt in een totaal intelligentiequotiënt op een gestandaardiseerde en genormeerde intelligentietest kleiner of gelijk aan 60, rekening houdend met het betrouwbaarheidsinterval;
- b) ze hebben significante beperkingen in het sociale aanpassingsgedrag, wat op basis van psychodiagnostisch onderzoek tot uiting komt in een uitslag op een gestandaardiseerde en genormeerde schaal voor sociaal aanpassingsgedrag, die minstens drie standaarddeviaties beneden het gemiddelde ligt ten opzichte van een normgroep van leeftijdgenoten, rekening houdend met het betrouwbaarheidsinterval;
- c) de functioneringsproblemen zijn ontstaan vóór de leeftijd van 18 jaar;
- d) het besluit “verstandelijke beperking” wordt genomen na een periode van procesdiagnostiek.

Toelichting

Alhoewel leerlingen die voldoen aan de criteria voor type 2 in de regelgeving worden benoemd als leerlingen met een verstandelijke beperking, vallen de criteria type 2 niet samen de diagnose ‘verstandelijke beperking’, noch met een bepaalde ernst (licht, matig, ernstig, diep) van verstandelijke beperking. Om tot een correcte categoriale classificatie te komen, verwijzen we naar het Prodia Protocol Zwakbegaafdheid-Verstandelijke beperking <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen> en naar het Classificerend Diagnostisch Protocol Verstandelijke beperking van het Kwaliteitscentrum Diagnostiek (in herwerking).

De richtlijnen inzake operationalisatie criteria type 2 zijn te situeren binnen een handelingsgericht diagnostisch traject dat Centra voor Leerlingenbegeleiding samen met een leerling, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, het schoolteam en eventuele andere betrokkenen lopen. Het bepalen of een leerling al dan niet tot de doelgroep van type 2 behoort, is bijgevolg niet het startpunt om te bepalen of er al dan niet sprake kan zijn van een verslag. Het valt eerder te situeren aan het einde van een traject dat met alle betrokkenen

⁴ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

werd gelopen. Eerst moet een duidelijk beeld geschetst worden van de onderwijsbehoeften van de leerling en als daaruit duidelijk blijkt dat er nood is aan ondersteuning vanuit ION of buitengewoon onderwijs zullen de criteria zoals ze bepaald zijn voor type 2 meegenomen worden in de afweging om al dan niet tot een verslag te komen.

Op het einde van het handelingsgericht diagnostisch traject dat wordt gelopen zijn twee stappen te onderscheiden. Een eerste stap betreft het beoordelen van de 'nood aan een verslag'. In een tweede stap kan dan met ouders bekeken worden in welke mate zij met dit verslag een overstap wensen te maken naar buitengewoon onderwijs, dan wel kiezen voor verder schoollopen in het gewoon onderwijs met ondersteuning. Voor lager en secundair onderwijs is deze ondersteuning de vroegere 'ION-ondersteuning'.

De specifieke criteria voor intelligentie en sociaal aanpassingsgedrag (adaptief gedrag) worden uitgewerkt in de Nota ISC-wg Operationalisering criteria M-decreet type 2.

Type 3

Kinderen/jongeren met een emotionele of gedragsstoornis die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald in 2^{o5}

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen/jongeren⁶ met een emotionele of gedragsstoornis zijn kinderen/jongeren bij wie op basis van gespecialiseerde, door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van psychiatrisch onderzoek, een van de volgende problematieken wordt vastgesteld:

- a) een aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit;
- b) een oppositioneel-opstandige gedragsstoornis;
- c) de gedragsstoornis in enge zin, 'conduct disorder';
- d) een angststoornis;
- e) een stemmingsstoornis;
- f) een hechtingsstoornis;

Toelichting

Verstandelijke beperking zoals bepaald in 2°

Leerlingen met een verstandelijke beperking die voldoen aan de criteria voor type 2 kunnen geen (gemotiveerd) verslag type 3 krijgen. Voor diagnostiek van verstandelijke beperking verwijzen we naar Prodia Protocol Zwakbegaafdheid-Verstandelijke beperking <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen>. Toelichting bij de criteria type 2 is te vinden in de Nota ISC-wg Operationalisering criteria M-decreet type 2.

Door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van psychiatrisch onderzoek

Voor type 3 moet er een multidisciplinair onderzoek zijn met inbegrip van psychiatrisch onderzoek. Het M-decreet stelt niet dat dit door een team moet gebeuren dat extern is aan CLB. Een multidisciplinair onderzoek door CLB in combinatie met psychiatrisch onderzoek volstaat mits er overleg is geweest tussen CLB en psychiater in functie van een multidisciplinaire besluitvorming. Voor de classificerende diagnostiek in kader van type 3

⁵ Dit zijn de criteria type 2.

⁶ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

worden diagnoses gesteld door een multidisciplinair team binnen een COS of een CAR als voldoende beschouwd (ook zonder kinderpsychiater).

Er is sprake van multidisciplinaire besluitvorming voor leerlingen die reeds beschikken over een kwaliteitsvolle monodisciplinaire diagnose wanneer de monodisciplinaire diagnose (op basis van psychiatrisch onderzoek) aangevuld kan worden met voldoende kwaliteitsvolle multidisciplinaire informatie vanuit het CLB-dossier en de begeleiding van de leerling en contacten met zijn ouders en het schoolteam en wanneer er heel duidelijke onderwijsbehoeften zijn die de inzet van expertise van type 3 vereisen. Het multidisciplinair CLB-team verrijkt de monodisciplinaire diagnose en op basis van alle informatie wordt multidisciplinair geoordeeld of een gemotiveerd verslag of verslag kan opgemaakt worden.

Het M-decreet formuleert een aantal 'diagnoses' die toegang geven tot type 3. In de praktijk worden soms ook diagnoses gehanteerd, die niet volledig overeenstemmen met de terminologie vermeld in M-decreet. In deze situaties is overleg met de betrokken psychiater aangewezen om na te gaan onder welk subtype de betrokken leerling valt. In het (gemotiveerd) verslag wordt heel duidelijk gemotiveerd op basis van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften waarom type 3 meest aangewezen is. De motivering tot welke 'subcategorie' een leerling behoort, wordt in het (gemotiveerd) verslag opgenomen onder de rubriek 'Eventuele categoriale classificatie(s)'. Indien een leerling tot 2 of meer 'subcategorieën behoort, kan dit hier ook worden aangegeven.

Voor toelichting bij de problematieken ADHD, gedragsstoornissen (ODD en CD), angststoornis en depressieve stoornissen, verwijzen we naar het Protocol Gedrag & Emotie van Prodia.

Vergelijking problematieken uit type 3 met DSM-IV en DSM-5

Het vaststellen van een emotionele of gedragsstoornis is te situeren binnen een handelingsgericht diagnostisch traject dat Centra voor leerlingenbegeleiding lopen samen met een leerling, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, het schoolteam en netwerkpartners. De diagnose van één van problematieken die opgelijst staat onder type 3 is op zich niet voldoende voor het opmaken van een gemotiveerd verslag of verslag. De onderwijs- en opvoedingsbehoeften moeten van die aard zijn dat de inzet van de expertise van type 3 vereist is.

In de onderstaande tabel wordt voor de verschillende problematieken uit de regelgeving aangegeven wat de meest voor de hand liggende overeenkomstige classificaties zijn in DSM-IV en DSM-5. Met de keuze voor DSM, sluiten we aan bij het Prodia Protocol Gedrag en Emotie <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen>.

Deze oplijsting heeft niet de intentie volledig te zijn. Bij twijfel of onduidelijkheid, wordt in overleg met de betrokken psychiater uitgeklaard onder welk subtype van type 3 of eventueel type 9 de betrokken leerling valt. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan leerling die voldoen aan verschillende classificaties of waarbij de psychiater een ander classificatiesysteem hanteert, zoals de ICD. Dit geldt ook voor leerlingen die door de intersectorale toegangspoort (ITP) erkend zijn als een persoon met een handicap (gedrags- en emotionele stoornis of GES).

Overigens wijkt de door het ITP gehanteerde lijst van mogelijke stoornissen enigszins af van de problematieken vermeld onder type 3⁷. Hierdoor kan er erkenning van GES niet van worden uitgegaan dat de leerling voldoet aan de criteria binnen type 3. We veronderstellen evenwel dat voor leerlingen met een erkenning GES+ (ernstige gedrags- en emotionele stoornis) type 3 wel steeds te motiveren is. Om van een GES+ te spreken is er immers naast een GES-erkenning nood aan bijkomende elementen die de draaglast ernstig verhogen, waardoor deze de draagkracht van gewone jeugdhulpvoorzieningen te boven gaat. Het gaat om én gevaar voor de fysieke integriteit of gezondheid van de jongere of anderen én in hoge mate verstoren van het leefpatroon in een gezin of leefgroep en niet adequaat kunnen functioneren in een structuurgroep. Bijkomend duiden volgende zaken op extreme gedragsproblemen: veelvuldig vernielen van goederen van zichzelf of van anderen. Ook hier geldt dat de psychiater aangeeft onder welk subtype 3 de leerling valt. De omschrijving van GES+ lijkt het meest aan te leunen bij 3b) Oppositioneel-opstandige gedragsstoornis en 3c) Gedragsstoornis in enge zin.

Aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit	
DSM-IV	Aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit <ul style="list-style-type: none"> - gecombineerde type - overwegend onoplettend type - overwegend hyperactief-impulsief type - Niet Anderszins Omschreven (NAO)
DSM-5 (Ned)	Aandachtsdeficiëntie-/hyperactiviteitsstoornis <ul style="list-style-type: none"> - Gecombineerd beeld - Overwegend onoplettend beeld - Overwegend hyperactief-impulsief beeld Andere gespecificeerde aandachtsdeficiëntie-/hyperactiviteitsstoornis Ongespecificeerde aandachtsdeficiëntie-/hyperactiviteitsstoornis
Oppositioneel-opstandige gedragsstoornis	
DSM-IV	Oppositioneel-opstandige gedragsstoornis
DSM-5 (Ned)	Oppositionele-opstandige stoornis
Gedragsstoornis in enge zin, 'conduct disorder'	
DSM-IV	Gedragsstoornis Gedragsstoornis Niet Anderszins Omschreven (NAO)
DSM-5 (Ned)	Normoverschrijdend-gedragsstoornis Andere gespecificeerde disruptieve, impulsbeheersings- of andere gedragsstoornis Ongespecificeerde disruptieve, impulsbeheersing- of andere gedragsstoornis

⁷ VAPH, Infowijzer module: handicap en indicering, juli 2015 <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/6927909-Inhoudelijke+module.html> Problematieken die binnen VAPH gelden als gedrags- emotionele stoornis (GES), maar niet worden genoemd als subtypes van type 3 zijn: ticstoornissen, stoornissen met de ontlasting en psychotische stoornissen.

Angststoornis	
DSM-IV	Separatieangststoornis Selectief mutisme Paniekstoornis zonder agorafobie Paniekstoornis met agorafobie Agorafobie zonder paniekstoornis in de voorgeschiedenis Specifieke fobie Sociale fobie Obsessieve-compulsieve stoornis Posttraumatische stress-stoornis (PTSS) Acute stress-stoornis Gegeneraliseerde angststoornis Angststoornis door ... (Vermeld de somatische aandoening) Angststoornis door een middel Angststoornis Niet Anderszins Omschreven (NAO)
DSM-5 (Ned)	Separatieangststoornis Selectief mutisme Specifieke fobie Sociale-angststoornis (sociale fobie) Paniekstoornis Agorafobie Gegeneraliseerde angststoornis Angststoornis door een somatische aandoening Andere gespecificeerde angststoornis Ongespecificeerde angststoornis
Stemmingsstoornis	
DSM-IV	Depressieve stoornis Dysthyme stoornis Bipolaire I Stoornis Bipolaire II stoornis (Recidiverende depressieve episodes met hypomane episodes) Cyclothyme stoornis Bipolaire stoornis, Niet Anderszins Omschreven (NAO) Stemningsstoornis door ... (vermeld de somatische aandoening) Stemningsstoornis door een middel Stemningsstoornis, Niet Anderszins Omschreven (NAO)
DSM-5 (Ned)	Bipolaire-I-stoornis Bipolaire-II-stoornis Cyclothyme stoornis Bipolair en gerelateerde stoornis door een somatische aandoening Andere gespecificeerde bipolaire-stemmingsstoornis Ongespecificeerde bipolaire-stemmingsstoornis Disruptieve stemmingsdisregulatiestoornis, Depressieve stemmingsstoornis Persisterende depressieve stoornis (dysthymie)

	Premenstruele stemmingsstoornis Depressieve stoornis door een somatische aandoening Andere gespecificeerde depressieve-stemmingsstoornis Ongespecificeerde depressieve-stemmingsstoornis
Hechtingsstoornis	
DSM-IV	Reactieve hechtingsstoornis op zuigelingenleeftijd of vroege kinderleeftijd - geremde type - ontremde type
DSM-5 (Ned)	Reactieve hechtingsstoornis Ontremd-sociaalcontactstoornis

Type 4

Kinderen/jongeren met een motorische beperking

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen/jongeren⁸ met een motorische beperking zijn kinderen/jongeren bij wie op basis van specifieke medische diagnostiek, een uitval wordt vastgesteld in de neuromusculoskeletale en bewegingsgerelateerde functies, meer bepaald:

- a) de functies van gewrichten en beenderen;
- b) de spierfuncties, meer bepaald de spierkracht⁹, de tonus¹⁰ en het uithoudingsvermogen, met gedeeltelijke of volledige uitval van:
 - 1) een van de of beide bovenste of onderste ledematen;
 - 2) de linkerzijde, de rechterzijde of beide zijden;
 - 3) de romp;
 - 4) overige;
- c) de bewegingsfuncties;
- d) een door medische diagnostiek geobjectiveerde problematiek met weerslag op het bewegingsgerelateerd functioneren die niet terug te brengen is tot criterium a) tot en met c) maar met een duidelijke impact op de schoolse activiteiten.

Toelichting

Specifieke medische diagnostiek

Specifieke medische diagnostiek houdt in dat een geneesheer-specialist betrokken is in het handelingsgericht diagnostisch traject. De betrokkenheid van bijvoorbeeld een kinesist is op zich onvoldoende. Een CLB-arts kan op basis van het dossier en eventueel eigen (neurologisch) onderzoek motiveren dat bijkomende externe medische diagnostiek niet nodig en/of wenselijk is om te beslissen over de opmaak van een (gemotiveerd) verslag. Het is dan de CLB-arts die vaststelt of type 4 voor deze leerling van toepassing is.

Medische risicofactoren en/of mogelijke signalen van een neurologische of musculaire problematiek of twijfel daarover bij de CLB-arts, zijn allicht aanwijzingen dat het zinvol is om gericht door te verwijzen voor externe medische diagnostiek. Welke de meest aangewezen

⁸ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

⁹ De kracht ontwikkeld door de contractie van een spier of van spiergroepen. (ICF-CY: spiersterkte)

¹⁰ De spanning aanwezig in niet-actieve spieren en de weerstand die spieren bieden wanneer zij passief worden gerekt (ICF-CY: spiertonus)

geneesheer-specialist is, kan per casus variëren en hangt af van de gegevens die nodig zijn om beter zicht te krijgen op het functioneren en de onderwijsbehoeften van de leerling. Voor materialen die de handelingsgerichte diagnostiek door het CLB-team kunnen ondersteunen, verwijzen we naar Prodia Protocol Motoriek <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen> (Uitbreiding van zorg/Hoe onderzoeken en Hulpmiddelen en bijlagen).

Neuromusculoskeletale en bewegingsgerelateerde functies

In ICF-CY worden functies gerelateerd aan beweging en mobiliteit, inclusief reflexen en functies van gewrichten, botten en spieren, geclassificeerd als 'Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies'.

Zie <http://class.who-fic.nl/browser.aspx?scheme=ICF-CY-nl.cl>

FUNCTIES VAN GEWRICHTEN EN BOTTEN

- Mobiliteit van gewrichten
- Stabiliteit van gewrichten
- Mobiliteit van botten
- Functies van gewrichten en botten, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

SPIERFUNCTIES

- Spiersterkte
- Spiertonus
- Spieruithoudingsvermogen
- Spierfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

BEWEGINGSFUNCTIES

- Motorische reflexfuncties
- Onwillekeurige bewegingsreacties
- Controle van willekeurige bewegingen
- Spontane bewegingen
- Onwillekeurige bewegingen
- Gangpatroon
- Gewaarwordingen verband houdend met spieren en bewegingsfuncties
- Bewegingsfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd

Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, anders gespecificeerd

Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, niet gespecificeerd

Een door medische diagnostiek geobjectiveerde problematiek met weerslag op het bewegingsgerelateerd functioneren

De omschrijving bij type 4 d) is bij uitstek iets om in een multidisciplinair CLB-team af te toetsen met ICF-CY, als kader om het functioneren van een leerling in kaart te brengen. Daarbij wordt nagegaan wat de impact is van een uitval op bewegingsgerelateerde functies (zie eerder) op het handelen/de activiteiten en participatie van een leerling op school en in de klas.

Deze impact kan vooral zichtbaar zijn op het domein 'Mobiliteit'

- Mobiliteit: o.a. veranderen en handhaven van lichaamshouding, dragen, verplaatsen en manipuleren van iets of iemand, lopen en zich verplaatsen, zich verplaatsen per vervoermiddel

Doorgaans is er ook impact op andere domeinen, zoals

- Zelfverzorging: o.a. zorgdragen voor toiletgang, zich kleden, eten, drinken, zorgdragen voor eigen gezondheid, zorgdragen voor eigen veiligheid
- Leren en toepassen van kennis: o.a. doelbewust gebruik van zintuigen, basaal leren, toepassen van kennis
- Algemene taken en eisen: o.a. ondernemen van een enkelvoudige taak, ondernemen van meervoudige taken, dagelijkse routinehandelingen, omgaan met stress, omgaan met eigen gedrag
- Communicatie: o.a. zich uiten, conversatie en gebruik van communicatieapparatuur en -technieken
- Tussenmenselijke interacties en relaties
- Belangrijke levensgebieden: o.a. opleiding, deelname aan spelen
- Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven: o.a. recreatie en vrije tijd

Er is geen algemene cut-off te bepalen voor de mate van uitval of ernst van een problematiek om te voldoen aan omschrijving bij type 4 d). De inschatting van de onderwijsbehoeften op basis van de beoordeling van het functioneren van deze specifieke leerling in interactie met zijn context is steeds doorslaggevend.

Evenmin is het mogelijk om een lijst op te stellen van mogelijke categoriale classificaties die gelden als 'geobjectiverde problematiek'. Zo kan voor de ene leerling bij wie DCD¹¹, stereotiepe bewegingsstoornis of een ticstoornis is vastgesteld a.d.h.v. de DSM-5, voldaan zijn aan criterium d)¹² terwijl dat voor een andere leerling met hetzelfde label niet het geval is. Zoals hierboven is aangegeven, biedt een dimensionele classificatie op basis van ICF daarvoor houvast voor het CLB-team. Een medische 'verklaring' of gespecificeerde categoriale classificatie is geen vereiste.

Vanuit Prodia staat in het Algemeen Diagnostisch Protocol in combinatie met het Specifiek Diagnostisch Protocol Motoriek het handelingsgericht diagnostisch traject voor motorische problemen uitgeschreven <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen>. Voor een toelichting bij de categoriale classificatie van de Coördinatieontwikkelingsstoornis verwijzen we ook naar de Aanvulling Protocol Motoriek Developmental Coordination Disorder (DCD) in DSM-5

Ernst van de handicap

Uit de Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

Indien de leerling voldoet aan de criteria voor type 4, moet ook de ernst van de handicap aangegeven worden.

Om te toetsen of voldaan is aan de kwalificatie 'matig' of 'ernstig' moet er medische informatie aangeleverd zijn. Het toekennen van de kwalificatie 'matig'/'ernstig' in kader van GON-ondersteuning is een beslissing die finaal door het CLB grondig onderbouwd en

¹¹ Classificatie op basis van DSM-5 komt in ICD-10 overeen met 'Specifieke ontwikkelingsstoornis van motorische functies'?

¹² Een door medische diagnostiek geobjectiverde problematiek met weerslag op het bewegingsgerelateerd functioneren die niet terug te brengen is tot criterium a) tot en met c) maar met een duidelijke impact op de schoolse activiteiten.

genomen wordt en waarvoor het bijgevolg een zekere beoordelingsmarge krijgt. Om af te wijken van de strikte criteria bij 'ernstig' zijn er twee voorwaarden:

- Medische informatie moet beschikbaar zijn;
- Afwijking van de criteria moet grondig onderbouwd en gemotiveerd worden.

Ernstige handicap betekent in geval van type 4: een handicap ten gevolge van een neuromotorische stoornis sinds de geboorte, na ziekte of na ongeval (o.a. hersenverlamming, post traumatisch letsel), of syndromen of ziektes die een beenderige, musculaire of gewrichtaandoening veroorzaken (o.a. arthrogryposis multiplex congenita, ernstige kinderreuma), een spierziekte of spina-bifida, voor zover die handicap een zeer ernstige beperking in het schrijf- of spraakmotorisch functioneren veroorzaakt.

Matige handicap wordt omschreven als 'een handicap lichter dan een ernstige'.

In geval een leerling al GON-leerling was onder de kwalificatie "matige handicap" geeft de opmaak van een 'gemotiveerd verslag' of van een 'verslag' binnen hetzelfde type en met behoud van de kwalificatie "matige handicap" geen aanleiding tot opnieuw 2 jaar ondersteuning met 2 begeleidingseenheden.

Toelichting

Ernst

Bij type 4 wordt ernst ingeschat op basis van de mate van de beperking. Het gaat om een handicap die matige of ernstige beperkingen in het functioneren veroorzaakt. Dit betekent ook dat de kwalificatie 'matig' of 'ernstig' niet gekoppeld is aan een bepaalde aandoening. Geen enkele categoriale classificatie is automatisch 'matig' of 'ernstig'. Hoewel verwezen wordt naar mogelijke oorzaken van een handicap zoals neuromotorische stoornis, syndromen, spierziekte, ... is het steeds de inschatting van de *beperkingen* die de doorslag geeft.

Deze marge heeft niet als bedoeling om elke leerling met bijvoorbeeld DCD als 'ernstig' te beschouwen, maar biedt wel de mogelijkheid om in een aantal situaties toch af te wijken van de zeer strikte criteria 'ernstig'. Het kan bijvoorbeeld gaan om een leerling met DCD die zeer ernstige beperkingen heeft op vlak van schrijven of spreken en waarvoor aangetoond kan worden dat zonder het toevoegen van de expertise vanuit type 4 het loopbaantraject van een leerling ernstig in het gedrang komt.

Bij leerlingen die voor twee types in aanmerking komen, is 'ernstig' te motiveren indien de onderwijsbehoeften dit vereisen op voorwaarde dat de begeleiding ook vanuit (een) dienstverlenende scho(o)l(en) komt die expertise inzake beide types hebben. Een combinatie van GON vanuit verschillende types blijft mogelijk. Er is altijd wel maar één (gemotiveerd) verslag waarop één type vermeld staat. In de praktijk gaat het meestal om een 'ernstige' visuele of auditieve problematiek, die 4 begeleidingseenheden genereert.

Medische gegevens

Om te kunnen afwijken van de strikte criteria van 'ernstig' moeten medische gegevens beschikbaar zijn. Dit houdt in dat er minstens een onderzoek is gebeurd door een arts en/of dat medische gegevens van eventueel eerder onderzoek beschikbaar worden gesteld door

de betrokken artsen. Een medische 'verklaring' of specifieke categoriale classificatie is geen vereiste.

Type 6

Kinderen/jongeren met een visuele beperking

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoeften/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen/jongeren¹³ met een visuele beperking zijn kinderen/jongeren bij wie op basis van specifieke oogheelkundige diagnostiek, een gezichtsstoornis werd vastgesteld die beantwoordt aan minstens een van de volgende criteria:

1. Een optimaal gecorrigeerde gezichtsscherpte die kleiner dan of gelijk is aan 3/10 voor het beste oog;
2. Een of meer gezichtsvelddefecten die meer dan 50% van de centrale zone van 30° beslaan of die het gezichtsveld concentrisch tot minder dan 20° verkleinen;
3. Een volledige altitudinale hemianopsie, een oftalmoplegie, een oculomotorische apraxie of een oscillopsie.
4. Een ernstige gezichtsstoornis die uit een geobjectiveerde cerebrale pathologie voortvloeit, zoals cerebrale visuele inperking;
5. Een door een oogarts geobjectiveerde visuele problematiek die niet tot criterium a) tot en met d) terug te brengen is, maar met een duidelijke impact op de schoolse activiteiten;

Onder altitudinale hemianopsie wordt verstaan: halfzijdige blindheid of blindheid in de helft van het gezichtsveld met verschillende varianten die door hersenbeschadiging veroorzaakt is.

Onder oculomotorische apraxie wordt verstaan: het niet kunnen fixeren van de ogen op één voorwerp en het niet kunnen volgen van bewegende voorwerpen.

Onder oftalmoplegie wordt verstaan: verlamming van de oogspieren.

Onder oscillopsie wordt verstaan: subjectieve instabiliteit van het gezichtsveld of het symptoom waarbij het beeld dat iemand van de omgeving heeft, beweegt zodra het hoofd wordt bewogen.

Toelichting

Voor type 6 blijft de oogarts, net zoals in het verleden, betrokken bij de diagnostiek.

Cerebrale visuele inperking¹⁴

¹³ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

CVI¹⁵ is een gestoorde kijkattitude of visuele beeldverwerking die niet volledig kan verklaard worden door de resultaten van het oftalmologisch onderzoek en waarbij in de voorgeschiedenis van het kind één of andere schade kan worden teruggevonden. Kinderen met CVI hebben problemen met de visuele waarneming, de ruimtelijke oriëntatie en de visuomotoriek. Een groot deel van de kinderen met CVI hebben naast visuele moeilijkheden ook neuromotorische problemen.

Kenmerken van CVI¹⁶:

1. Problemen bij het opnemen van visuele informatie (input):
 - minder goed kijken, minder opmerkzaam zijn, visueel spontaan minder nieuwsgierig zijn;
 - kijken én luisteren tegelijk is moeizaam;
 - visueel gezichtsveld is zwak, is ingeperkt;
 - problemen bij 'kijken naar' iets, fixaties zijn kort;
 - trage gaze-shift;
 - kijken is vermoeiend, wisselvallig.
2. Moeilijkheden met het ordenen en herkennen van visuele informatie (throughput):
 - figuur-achtergrond en crowding (zie CLB-visustesten Kay en LogMAR);
 - opvallende moeilijkheden bij het interpreteren van ingewikkelde afbeeldingen zoals situatieprenten met veel details of met veel achtergrond;
 - moeilijk herkennen van voorwerpen, drukke (situatie)prenten, zwart-witfiguren, contouren, ...
 - moeilijk overzicht hebben, inzicht in een bladopmaak, de weg vinden;
 - soms moeilijk herkennen van gezichten, van een gelaatsuitdrukking, ...
3. Moeilijkheden met het ruimtelijk inzicht en de uitvoering (output):
 - geen overzicht van de ruimte;
 - uit veelheid van visuele elementen niet goed selecteren;
 - niet soepel kunnen focussen en overgaan van ene visuele prikkel naar andere;
 - ruimtelijke begrippen worden moeilijk overgebracht in het denken en het handelen;
 - moeilijke afstemming van kijken en doen (zie visuomotoriek);
 - ruimtelijke aspecten in tekening aanbrengen verloopt trager;
 - visueel-ruimtelijke constructie bij tekenen en bouwen is moeilijk.

Ernst van de handicap

Uit de Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

¹⁴ Zie voor verder informatie: Spermalie: medewerkers van basisschool en begeleidingscentrum, Ik zie het anders! Cerebrale Visuele Inperking – CVI, Beernem, 2012.

¹⁵ Definitie CVI geformuleerd door de in 2006 opgerichte Vlaamse werkgroep CVI.

¹⁶ Hellin P. en Dewitte G., Visuele ontwikkelingsproblemen bij kinderen, studiedag SIG, 2011 en Vanbussel J., Ontwikkeling is een continuüm. Alarmsignalen in de (motorische) ontwikkeling, studiedag COS Leuven, 2008.

Indien de leerling voldoet aan de criteria voor type 6 moet ook de ernst van de handicap aangegeven worden.

Om te toetsen of voldaan is aan de kwalificatie 'matig' of 'ernstig' moet er medische informatie aangeleverd zijn. Het toekennen van de kwalificatie 'matig'/'ernstig' in kader van GON-ondersteuning is een beslissing die finaal door het CLB grondig onderbouwd en genomen wordt en waarvoor het bijgevolg een zekere beoordelingsmarge krijgt. Om af te wijken van de strikte criteria bij 'ernstig' zijn er twee voorwaarden:

- Medische informatie moet beschikbaar zijn;
- Afwijking van de criteria moet grondig onderbouwd en gemotiveerd worden

Vooraf voor CVI stelden zich op dit punt problemen. Het bieden van marge heeft niet als bedoeling om elke leerling met CVI als 'ernstig' te gaan beschouwen. Bovendien spelen ook de onderwijsbehoeften nog een rol naast de medische problematiek.

Ernstige handicap betekent in geval van type 6: een gezichtsscherpte, na optische correctie, van maximaal één tiende voor elk oog, en/of aangewezen zijn op brailleschrift.

Matige handicap wordt omschreven als 'een handicap lichter dan een ernstige'.

In geval een leerling al GON-leerling was onder de kwalificatie "matige handicap" geeft de opmaak van een 'gemotiveerd verslag' of van een 'verslag' binnen hetzelfde type en met behoud van de kwalificatie "matige handicap" geen aanleiding tot opnieuw 2 jaar ondersteuning met 2 begeleidingseenheden.

Toelichting

Geen enkele categoriale classificatie is automatisch 'matig' of 'ernstig'. Het zijn steeds de onderwijsbehoeften die de doorslag geven bij de beslissing tot de opmaak van een (gemotiveerd). Op basis van die onderwijsbehoeften van een leerling kan de inschatting van ernst ook bijgesteld worden van 'ernstig' naar 'matig'.

Deze marge heeft niet als bedoeling om elke leerling met bijvoorbeeld CVI als 'ernstig' te beschouwen, maar biedt wel de mogelijkheid om in een aantal situaties toch af te wijken van de zeer strikte criteria 'ernstig'. Het kan bijvoorbeeld gaan om een leerling die aan één oog 1/10 visus heeft, aan ander oog 3/10 en bijkomend CVI problematiek heeft, kan toch besloten worden om 'ernstig' te motiveren indien de onderwijsbehoeften dit vereisen.

Bij leerlingen die voor twee types in aanmerking komen, is 'ernstig' te motiveren indien de onderwijsbehoeften dit vereisen op voorwaarde dat de begeleiding ook vanuit (een) dienstverlenende scho(o)l(en) komt die expertise inzake beide types hebben. Een combinatie van GON vanuit verschillende types blijft mogelijk. Er is altijd wel maar één (gemotiveerd) verslag waarop één type vermeld staat. In de praktijk gaat het meestal om een 'ernstige' visuele of auditieve problematiek, die 4 begeleidingseenheden genereert.

Type 7

Kinderen/jongeren met een auditieve beperking

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen/jongeren¹⁷ met een auditieve beperking zijn kinderen/jongeren die, op basis van audiologisch onderzoek door een neus-, keel- en oorarts, beantwoorden aan een van de onderstaande criteria:

- a) Volgens de Fletcher-index een gemiddeld gehoorverlies hebben voor de frequenties 500, 1000 en 2000 Hz van 40 dB of meer voor het beste oor zonder correctie;
- b) Als de Fletcher-index minder dan 40 dB bedraagt: een foneemscore van 80% of minder hebben bij de spraakaudiometrie met woorden met een medeklinker-klinker-medeklinker-samenstelling bij 70 dB geluidssterkte;
- c) Een door een neus-, keel-, en oorarts geobjectiveerde auditieve problematiek hebben die niet terug te brengen is tot criterium a) of b), maar met een duidelijke impact op schoolse activiteiten.

Toelichting

Voor type 7 – auditief blijft de NKO-arts, net zoals in het verleden, betrokken bij de diagnostiek.

Kinderen/jongeren met een spraak- of taalstoornis

Uit het decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen met een spraak- of taalstoornis zijn kinderen zonder een verstandelijke beperking, zoals bepaald in 2^o¹⁸, waarvoor, op basis van een multidisciplinair onderzoek door een

¹⁷ Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

¹⁸ Dit zijn de criteria Type 2.

erkend gespecialiseerd team met minstens een logopedist, audioloog en neus-, keel- en oorarts, een van de volgende problematieken wordt vastgesteld:

- a) Voor leerlingen jonger dan 6 jaar:
 - 1) Kinderafasie met een terugval in de taalontwikkeling of;
 - 2) Een vermoeden van ontwikkelingsdysfasie, gebaseerd op een vaststelling van een zeer moeizame spraak- en taalontwikkeling en met een duidelijke impact op schoolse activiteiten;
- b) Voor leerlingen vanaf 6 jaar: diagnose ontwikkelingsdysfasie of kinderafasie.

Jongeren met een spraak- of taalstoornis zijn kinderen zonder een verstandelijke beperking, zoals bepaald in 2^o¹⁹, waarvoor, op basis van een multidisciplinair onderzoek door een erkend gespecialiseerd team met minstens een logopedist, audioloog en neus-, keel- en oorarts, een diagnose ontwikkelingsdysfasie of kinderafasie wordt vastgesteld.

Toelichting

Voor type 7 spraak-taal worden in het M-decreet niet enkel de problematieken opgelijst, maar wordt uitdrukkelijk aangegeven door wie die moeten worden vastgesteld. Het decreet bepaalt immers dat de categoriale classificatie door een CLB-extern multidisciplinair samengesteld team dient te gebeuren. Daarbij legt het M-decreet de betrokkenheid op van een aantal disciplines: een logopedist, een audioloog en een NKO-arts.

Diensten die al deze disciplines 'in huis' hebben zijn niet dik gezaaid. In de praktijk zorgt dit voor problemen: geen aanbod in de regio en/of zeer lange wachttijsten. Daarom worden een aantal afspraken gemaakt ter verduidelijking:

- Een COS en een CAR worden steeds beschouwd als een 'erkend gespecialiseerd team', ook al is er geen NKO-arts en/of audioloog verbonden aan de dienst. Bij diagnose (vermoeden van) ontwikkelingsdysfasie of kinderafasie door een COS of een CAR, is geen bijkomend onderzoek door NKO of audioloog nodig. Het CLB-team brengt de onderwijsbehoeften multidisciplinair in kaart. Deze behoeften zullen de doorslag geven om al dan niet tot een gemotiveerd verslag of verslag te komen.
- Een diagnose (vermoeden van) ontwikkelingsdysfasie of kinderafasie die door andere multidisciplinaire teams is gesteld, kan enkel aanvaard worden als de vereiste disciplines betrokken waren.

Het 'apart verzamelen' van informatie bij logo, audioloog en NKO-arts is niet voldoende om tot een kwaliteitsvolle diagnostiek van ontwikkelingsdysfasie te komen. Het is voor deze doelgroep aangewezen om steeds door te verwijzen voor multidisciplinair onderzoek, ook wanneer onafhankelijke actoren een diagnose stellen of elementen die kunnen leiden tot een diagnose aanleveren. Indien echter de onderwijsbehoeften van de leerling van die aard zijn dat een kwaliteitsvol multidisciplinaire diagnostiek niet tijdig kan afgerond worden, kan het CLB – uitzonderlijk – beslissen om af te wijken van de criteria zoals ze bepaald zijn in het M-decreet. Het gaat CLB brengt dan minstens twee andere actoren (logo, audioloog, NKO, neuropsycholoog, ...) met elkaar in contact om de aangeleverde elementen af te stemmen in functie van de diagnosestelling. In dit geval is uitsluiten van een gehoorstoornis essentieel. Een recent kwaliteitsvol audiogram (niet ouder dan één jaar) door een NKO-arts of audioloog is vereist.

¹⁹ Dit zijn de criteria Type 2.

- Goedgekeurde tegemoetkoming voor logopedische behandeling van dysfasie (volgens de nomenclatuur van het Riziv²⁰) volstaat *op voorwaarde* dat er bijkomende evidentie is voor hardnekkigheid, geconcretiseerd in minimaal 6 maand therapie of begeleiding rond taalontwikkeling.

Een (gemotiveerd) verslag voor kinderen jonger dan 6 jaar is mogelijk op basis van een 'vermoeden van ontwikkelingsdysfasie'. Het idee hierachter is dat de kinderen al ondersteuning kunnen krijgen terwijl er een traject loopt dat toelaat de problematiek verder uit te klaren. Aangezien dit gaat om kinderen bij wie de categoriale classificatie (nog) niet kan worden gesteld, komt extra gewicht te liggen op de inschatting van de onderwijsbehoeften en de motivering van de nood aan GON vanuit type 7 of aan een onderwijssetting type 7. Het gaat om kinderen met zeer beperkte communicatieve redzaamheid, die zich manifesteert in een beperkt vermogen om wederkerig te communiceren waardoor de spraak- en/of taalontwikkelingsproblemen een duidelijke impact hebben op het functioneren van het kind.

Bij de opmaak van het (gemotiveerd) verslag geeft het verwijzend CLB-team aan dat dit 'vermoeden van ontwikkelingsdysfasie' geëvalueerd dient te worden binnen een redelijke termijn. Indien mogelijk worden daar afspraken rond gemaakt. Zowel de ondersteunende school voor buitengewoon onderwijs als het begeleidende CLB volgen deze evaluatie/afspraken actief op. Zonder in rigiditeiten te vervallen, lijkt het zinvol om het vermoeden te evalueren bij de overstap van kleuter naar lager onderwijs of na 2 jaar.

Leerlingen met een verstandelijke beperking die voldoen aan de criteria voor type 2 kunnen geen (gemotiveerd) verslag type 7- spraak-taal krijgen. Voor diagnostiek van verstandelijke beperking verwijzen we naar Prodia Protocol Zwakbegaafdheid-Verstandelijke beperking <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen>. Toelichting bij de criteria type 2 is te vinden in de Nota ISC-wg Operationalisering criteria M-decreet type 2.

Ernst van de handicap

Uit de Omzendbrief Geïntegreerd onderwijs

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

Indien de leerling voldoet aan de criteria voor type 7 moet ook de ernst van de handicap aangegeven worden.

Om te toetsen of voldaan is aan de kwalificatie 'matig' of 'ernstig' moet er medische informatie aangeleverd zijn. Het toekennen van de kwalificatie 'matig'/'ernstig' in kader van GON-ondersteuning is een beslissing die finaal door het CLB grondig onderbouwd en genomen wordt en waarvoor het bijgevolg een zekere beoordelingsmarge krijgt. Om af te wijken van de strikte criteria bij 'ernstig' zijn er twee voorwaarden:

- Medische informatie moet beschikbaar zijn;

²⁰ <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2008-02-28&numac=2008022086> (zoeken op dysfasie)

- Afwijking van de criteria moet grondig onderbouwd en gemotiveerd worden

Ernstige handicap betekent in geval van type 7: een gemiddeld hoorverlies van minstens 90 dB aan beide oren bepaald volgens de Fletcher-index en niet meer bereiken dan 40% foneemdiscriminatie in spraakaudiometrie, dat alles afgenomen zonder hoorapparatuur.

Matige handicap wordt omschreven als 'een handicap lichter dan een ernstige'.

In geval een leerling al GON-leerling was onder de kwalificatie “matige handicap” geeft de opmaak van een ‘gemotiveerd verslag’ of van een ‘verslag’ binnen hetzelfde type en met behoud van de kwalificatie “matige handicap” geen aanleiding tot opnieuw 2 jaar ondersteuning met 2 begeleidingseenheden.

Toelichting

Geen enkele categoriale classificatie is automatisch ‘matig’ of ‘ernstig’. Het zijn steeds de onderwijsbehoeften die de doorslag geven bij de beslissing tot de opmaak van een (gemotiveerd). Op basis van die onderwijsbehoeften van een leerling kan de inschatting van ernst ook bijgesteld worden van ‘ernstig’ naar ‘matig’. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan goed functionerende leerlingen met cochelair implantaten.

Bij leerlingen die voor twee types in aanmerking komen, is ‘ernstig’ te motiveren indien de onderwijsbehoeften dit vereisen op voorwaarde dat de begeleiding ook vanuit (een) dienstverlenende scho(o)l(en) komt die expertise inzake beide types hebben. Een combinatie van GON vanuit verschillende types blijft mogelijk. Er is altijd wel maar één (gemotiveerd) verslag waarop één type vermeld staat. In de praktijk gaat het meestal om een ‘ernstige’ visuele of auditieve problematiek, die 4 begeleidingseenheden genereert.

Type 9

Kinderen/jongeren met een autismespectrumstoornis en die geen verstandelijke beperking hebben zoals bepaald in 2^{o21}

Uit M-decreet

Voor meer informatie zie

- M-decreet
<http://www.ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoefte/beleid/M-decreet/>
- Decreet Basisonderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>
- Codex Secundair Onderwijs
<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289>

Kinderen/jongeren²² met een autismespectrumstoornis zijn kinderen/jongeren bij wie op basis van gespecialiseerde, door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van psychiatrisch onderzoek, een van de volgende problematieken wordt vastgesteld:

- a) de autistische stoornis;
- b) een pervasieve ontwikkelingsstoornis niet-anders-omschreven.

Toelichting

verstandelijke beperking hebben zoals bepaald in 2°

Leerlingen met een verstandelijke beperking die voldoen aan de criteria voor type 2 kunnen geen (gemotiveerd) verslag type 9 krijgen. Voor diagnostiek van verstandelijke beperking verwijzen we naar Prodia Protocol Zwakbegaafdheid-Verstandelijke beperking <http://www.prodiagnostiek.be/?q=protocollen>. Toelichting bij de criteria type 2 is te vinden in de Nota ISC-wg Operationalisering criteria M-decreet type 2.

door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek, met inbegrip van psychiatrisch onderzoek

Voor type 9 moet er een multidisciplinair onderzoek zijn met inbegrip van psychiatrisch onderzoek. Het M-decreet stelt niet dat dit door een team moet gebeuren dat extern is aan CLB. Een multidisciplinair onderzoek door CLB in combinatie met psychiatrisch onderzoek volstaat mits er overleg is geweest tussen CLB en psychiater in functie van een multidisciplinaire besluitvorming. Voor de classificerende diagnostiek in kader van type 9 worden diagnoses gesteld door een multidisciplinair team binnen een COS of een CAR als voldoende beschouwd (ook zonder kinderpsychiater).

²¹ Dit zijn de criteria type 2.

²² Decreet Basisonderwijs: kinderen. Codex Secundair Onderwijs: jongeren.

Er is sprake van multidisciplinaire besluitvorming voor leerlingen die reeds beschikken over een kwaliteitsvolle monodisciplinaire diagnose wanneer de monodisciplinaire diagnose (op basis van psychiatrisch onderzoek) aangevuld kan worden met voldoende kwaliteitsvolle multidisciplinaire informatie vanuit het CLB-dossier en de begeleiding van de leerling en contacten met zijn ouders en het schoolteam en wanneer er heel duidelijke onderwijsbehoeften zijn die de inzet van expertise van type 9 vereisen. Het multidisciplinair CLB-team verrijkt de monodisciplinaire diagnose en op basis van alle informatie wordt multidisciplinair geoordeeld of een gemotiveerd verslag of verslag kan opgemaakt worden.

Het M-decreet formuleert een aantal ‘diagnoses’ die toegang geven tot type 9. In de praktijk worden soms ook diagnoses gehanteerd, die niet volledig overeenstemmen met de terminologie vermeld in M-decreet. In deze situaties is overleg met de betrokken psychiater aangewezen om na te gaan onder welk subtype de betrokken leerling valt. In het (gemotiveerd) verslag wordt heel duidelijk gemotiveerd op basis van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften waarom type 9 meest aangewezen is. De motivering tot welke ‘subcategorie’ een leerling behoort, wordt in het (gemotiveerd) verslag opgenomen onder de rubriek ‘Eventuele categoriale classificatie(s)’. Indien een leerling tot 2 of meer ‘subcategorieën behoort, kan dit hier ook worden aangegeven.

Autismespectrumstoornis in verschillende in DSM-IV en DSM-5

Het vaststellen van een autismespectrumstoornis is te situeren binnen een handelingsgericht diagnostisch traject dat Centra voor leerlingenbegeleiding lopen samen met een leerling, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, het schoolteam en netwerkpartners. Een ASS-diagnose is op zich niet voldoende voor het opmaken van een gemotiveerd verslag of verslag. De onderwijs- en opvoedingsbehoeften moeten van die aard zijn dat de inzet van de expertise van type 9 vereist is.

In de onderstaande tabel wordt een voorstel gedaan voor het linken van de subtypes uit de regelgeving met classificaties zijn in DSM-IV en DSM-5. Bij twijfel of onduidelijkheid, wordt in overleg met de betrokken psychiater uitgeklaard onder welk subtype van type 9 of eventueel type 3 de betrokken leerling valt. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan situaties waarbij de psychiater een ander classificatiesysteem hanteert, zoals de ICD.

Autismespectrumstoornis	
Autistische stoornis	
DSM-IV	Autistische stoornis (AS)
DSM-5	Autismespectrumstoornis (ASS)
Pervasive ontwikkelingsstoornis niet-anders-omschreven	
DSM-IV	Stoornis van Asperger Pervasive ontwikkelingsstoornis Niet Anderszins Omschreven (met inbegrip van Atypisch autisme) (POS-NAO)

Bijkomende ondersteuning voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Digitale leer- en werkboeken van ADIBib

Voor meer informatie zie <http://www.adibib.be/>

Eureka ADIBib stelt digitale versies van gewone, gedrukte schoolboeken ter beschikking aan leerlingen met ernstige lees- en/of schrijfproblemen. Deze leerlingen kunnen het boek dan gebruiken op hun laptop of pc.

ADIBib heeft enkel schoolboeken (leer- en werkboeken). Op dit moment telt de bibliotheek al meer dan 3000 titels. Op de pagina “bestellen” kan je kijken of een boek al beschikbaar is bij ADIBib. Als dat niet zo is, kan je altijd een omzetting aanvragen. ADIBib heeft geen leesboeken. Daarvoor kan je wel terecht bij Luisterpunt.

Het departement onderwijs subsidieert ADIBib en de Vlaamse educatieve uitgeverijen stellen de bestanden kosteloos ter beschikking.

Gezien deze leer- en werkboeken niet zomaar digitaal kunnen ter beschikking gesteld worden (o.a. omwille van auteursrechten), is een attest op naam van de leerling noodzakelijk. Voor leerlingen die reeds een inschrijvingsverslag of (gemotiveerd) verslag hebben, volstaat dit om de aanvraag te doen. Voor leerlingen die nood hebben aan digitale leer- en werkboeken maar zonder (gemotiveerd) verslag, werd in overleg met Eureka en ADIBib de afspraak gemaakt dat CLB's in deze situatie een 'ADIBib-attest' afleveren. Dit ADIBib-attest wordt gegenereerd vanuit Lars.

ADIBib heeft schoolboeken voor basis en het secundair onderwijs. ADIBib is er voor leerlingen

- met een attest dyslexie = ernstige leesproblemen;
- met een attest dyspraxie = ernstige schrijfproblemen;
- met een inschrijvingsverslag type 1, 2, 3, 4, 6, 7 of 8
- met een (gemotiveerd) verslag type basisaanbod, 2, 3, 4, 6, 7, 9;
- ADIBib-attest (opgemaakt door het CLB).

Uit Omzendbrief Aanvraag- en toekenningsprocedure voor financiering van omzettingen van lesmateriaal voor leerlingen of studenten met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex>

De integratie van een leerling of student met een handicap in het gewoon onderwijs gebeurt in samenspraak met alle betrokken partijen. Het indienen van een aanvraag tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen maakt hier deel van uit.

Voor leerlingen of studenten met een handicap die geen ondersteuning krijgen in het kader van het GON zijn zowel de leerling of student en/of de ouders als de directeur van de school voor gewoon onderwijs betrokken.

Voor leerlingen met een handicap die in het kader van het geïntegreerd onderwijs (GON) additionele hulp krijgen, gebeurt het overleg samen met het integratieteam.

Omzettingen: De aanvrager gaat na of de aangevraagde financiering voor de omzetting van leerboeken en ander lesmateriaal strikt noodzakelijk zijn. Zo wordt er best afgetoetst of de gevraagde omzettingen al (gedeeltelijk) bestaan en of er eventueel kan ontleend worden indien het bijvoorbeeld over leesboeken gaat.

Vergrotingen: Bij de vraag naar vergrotingen moet onderzocht worden in welke mate het gebruik van technische hulpmiddelen (leesbril, loep,...) een alternatief kan zijn voor de slechtziende leerling of student bij het gebruik van de leerboeken of ander lesmateriaal. Vergrotingen moeten gebeuren door middel van kopieën.

Digitale-bestanden: Pdf-bestanden kunnen gratis worden aangevraagd bij ADIBib. ADIBib maakt leer- en werkboeken digitaal beschikbaar voor leerlingen met een functiebeperking van het lager en secundair onderwijs. ADIBib beschikt over een website die terug te vinden is via deze link: <http://www.adibib.be/>.

Wanneer de leerling met gratis pdf-bestanden van ADIBib werkt, volstaat een rechtstreekse aanvraag bij ADIBib en moet er geen aanvraagformulier worden opgestuurd naar AgODi. Pdf-bestanden die niet door ADIBib kunnen geleverd worden, komen in aanmerking voor financiering. In dit geval wordt een verklaring van ADIBib bij het aanvraagformulier gevoegd. Wanneer gekozen wordt voor Word-bestanden, moet de aanvrager motiveren waarom de (gratis) pdf-bestanden van ADIBib niet volstaan.

Op basis van het bijgevoegde aanvraagformulier²³ wordt de aanvraag ingediend.

Aanvragen voor omzettingen voor een bepaald school- of academiejaar moeten (... eigen weglating) voor het einde van het betrokken school- of academiejaar worden ingezonden en volledig zijn.

Afhankelijk van de handicap van de leerling of student en het soort omzetting waarvoor financiering wordt gevraagd, zijn er bij het volledig ingevulde en ondertekende aanvraagformulier specifieke documenten vereist:

- Een medisch attest, één maal in de schoolloopbaan van de leerling of student.
 - ⇒ Voor leerlingen of studenten met een visuele handicap: een recent, d.w.z. niet ouder dan één kalenderjaar, medisch attest ondertekend door een oftalmoloog/oogarts verbonden aan een universitair of academisch ziekenhuis of lowvisioncentrum.
 - ⇒ Voor blinde leerlingen of studenten die omzettingen naar braille aanvragen, is er geen medisch attest vereist.
 - ⇒ Voor leerlingen of studenten met een fysieke handicap: een recent, d.w.z. niet ouder dan één kalenderjaar, medisch attest ondertekend door de behandelende geneesheer-specialist.
- Prijsfferte(n):
 - ⇒ Niet noodzakelijk bij aanvang. Voor een definitieve toekenning moet een prijsfferte(n) worden toegevoegd.
- Een boekenlijst van de opleiding die de leerling of student in de school voor gewoon onderwijs volgt (titel van het boek/cursus, de auteur en de uitgeverij).

²³ <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/bestand.ashx?nr=5165>

- ⇒ Niet noodzakelijk bij aanvang. Wanneer er geen boekenlijst voorhanden is, verklaart de directeur, departementshoofd of hoofd van de begeleidingsdienst dat de om te zetten boeken tot het lesmateriaal van de leerling/student behoren.
- Indien de financiering van digitale-bestanden bij een omzettingscentrum wordt aangevraagd, een verklaring (...) waarom de pdf-bestanden van ADIBib niet volstaan.

Wanneer in de loop van het school- of academiejaar bijkomende omzettingen nodig zijn, volstaat het om hiervoor prijsofferte(n) op te sturen.

Uit Omzendbrief Procedure tot het bekomen van de financiering van speciale onderwijsleermiddelen voor leerlingen met een handicap in het gewoon onderwijs, laatste wijziging 30/05/2012

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

De doelgroep wordt gevormd door de leerlingen of studenten met een handicap die het gewoon kleuteronderwijs, lager, secundair, hoger of academisch onderwijs volgen.

Met "speciale onderwijsleermiddelen" worden hulpmiddelen bedoeld die het kind met een handicap nodig heeft om het onderwijsleerproces in de gewone school te kunnen volgen (bv. technische apparatuur zoals een braillescope, een leesloep). Herstellingen van de gefinancierde technische hulpmiddelen kunnen eveneens in aanmerking komen (zie verder). Technische hulpmiddelen die naast de schoolse situatie ook in een ruimere sociale context kunnen aangewend worden en gemakkelijk verplaatsbaar zijn van de school naar de thuissituatie worden verder gefinancierd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

Aanvragen voor een bedrag van minder dan 74,37 euro worden niet ten laste genomen, behalve wanneer ze een onderdeel uitmaken van een ruimere aanvraag.

Beschrijving van de aanvraagprocedure: 4 stappen

Stap 1: Het indienen van de aanvraag

De integratie van een leerling met een handicap in het gewoon onderwijs gebeurt weloverwogen en in overleg met alle betrokken partijen. Daarom maakt het indienen van een aanvraag tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen deel uit van dit overleg.

Voor leerlingen met een handicap die additionele hulp krijgen in het kader van het geïntegreerd onderwijs (GON), gebeurt dit overleg in het integratieteam.

Voor leerlingen met een handicap, die geen ondersteuning krijgen in het kader van het GON, worden bij het overleg omtrent de aanvraag tot financiering de volgende partijen betrokken: de leerling/student en/of de ouders, de directeur van de school voor gewoon onderwijs en de verantwoordelijke van een begeleidingsdienst (bv. CLB-centrum).

De directeur van de school voor gewoon onderwijs of de verantwoordelijke van een dienst voor begeleiding van studenten met een handicap verbonden aan een universiteit of hogeschool dient de aanvraag in. De aanvraag gebeurt met het modelformulier²⁴ (...)

Belangrijk: bij elke aanvraag voor een hulpmiddel moeten drie offertes worden bijgevoegd. Als er niet minstens drie offertes zijn, moet gemotiveerd worden waarom !

Stap 2: Behandeling van de aanvraag door het Beheerscomité

Het Beheerscomité, opgericht binnen de administratie, beoordeelt de aanvragen. Het Beheerscomité is samengesteld uit een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister bevoegd voor het onderwijs, leden van de administratie, leden van de inspectie buitengewoon onderwijs, de GON-coördinatoren en een vertegenwoordiger van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

Voor de beoordeling steunt het Beheerscomité zich ondermeer op:

- de regelgeving betreffende de criteria, modaliteiten en bedragen van de tussenkomsten voor individuele materiële bijstand tot sociale integratie ten gunste van personen met een handicap (Besluit van de Vlaamse regering van 31 juli 1992, zoals gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse regering van 20 juli 1994 en bij Besluit van de Vlaamse regering van 21 december 1994) voor richtbedragen, vernieuwingstermijnen,...;
- de gegevens van de VLIBANK, de informatiebank van het Vlaams Informatie- en Communicatiecentrum voor Handicap en Technologie;
- adviezen van externe deskundigen zoals lowvision centra, indien het Beheerscomité dit nodig acht.

Het Beheerscomité meent op basis van zijn ervaringen tijdens het schooljaar 1995-1996 volgende maatregelen te moeten toepassen:

1. Computerapparatuur

Computerapparatuur wordt alleen gefinancierd als deze deel uitmaakt van een ruimere configuratie (bv. brailleapparatuur), wanneer de aard van de handicap zo specifiek is dat de leerling/student er niet zonder kan én voor zover de school zelf niet beschikt over de nodige apparatuur.

2. Onderhoudscontracten - herstellingen

Er worden voor technische hulpmiddelen geen onderhoudscontracten gefinancierd. De kosten voor herstellingen kunnen eventueel wel in aanmerking komen voor terugbetaling. Hiervoor dient de aanvraagprocedure niet gevolgd te worden. De toestemming tot het laten uitvoeren van herstellingen kan per telefoon of email gevraagd worden. Het antwoord wordt per brief, email of fax meegedeeld.

Stap 3: Plaatsen van de bestelling, levering en factuur

Nadat de beslissing van het Beheerscomité werd meegedeeld, plaatst de directeur van de school voor gewoon onderwijs de bestelling bij de aangewezen leverancier.

²⁴ Aanvraag tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen voor leerlingen of studenten met een handicap in het gewoon onderwijs. <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/bestand.ashx?nr=4>

De leverancier levert in de school voor gewoon onderwijs en bezorgt de factuur aan de directeur.

De directeur controleert of de levering of de uitvoering van de geleverde prestatie overeenstemt met de bestelling. Daarenboven waakt hij erover dat het bedrag op de factuur overeenstemt met de offerte en de beslissing van het Beheerscomité die hem werd meegedeeld.

Als het Beheerscomité besloot slechts tot een bepaald bedrag tussen te komen dan kan de leverancier, via de directeur, slechts een factuur ten belope van dit bedrag aan het departement Onderwijs voorleggen.

Indien er geen opmerkingen zijn, schrijft de directeur op de factuur "Akkoord met de levering", ondertekent en zendt deze (...) bij voorkeur elektronisch naar de administratie.

De verzekering van technische apparatuur wordt opgenomen in de verzekeringspolis van de school.

Stap 4: Controle en betaling - inventaris

De administratie toetst de factuur aan de beslissing van het Beheerscomité en geeft een opdracht tot betaling van de leverancier.

(...) De administratie houdt een inventaris bij van de gefinancierde hulpmiddelen en houdt de stand van uitgaven bij in relatie tot het in de begroting ingeschreven bedrag.

De melding van de overdracht van hulpmiddelen gebeurt met het modelformulier²⁵...

Uit de procedure blijkt duidelijk dat de directeur van de school voor gewoon onderwijs als spilfiguur wordt beschouwd. Hij treedt op als vertegenwoordiger van het departement en waakt mede over de correcte besteding van de middelen.

Daarom verwacht de administratie dat hij schriftelijk meldt wanneer:

- een leerling, voor wie een technisch hulpmiddel werd gefinancierd, overgaat naar een andere school voor gewoon onderwijs; de directeur van de nieuwe school neemt dus het toestel en de verantwoordelijkheid over;
- een leerling geen gebruik meer maakt van het technisch hulpmiddel dat werd toegekend; het hulpmiddel kan door het Beheerscomité ter beschikking gesteld worden van een andere leerling.

Uit Omzendbrief Ondersteuning van leerlingen met een auditieve handicap in het gewoon basis- en secundair onderwijs, laatste wijziging 09/07/2015

Voor meer informatie zie: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex>

²⁵ Melding van de overdracht van hulpmiddelen <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/bestand.ashx?nr=5142>

Tot de doelgroep behoren de regelmatige leerlingen en studenten in het gewoon gefinancierd of gesubsidieerd basis-, secundair en hoger onderwijs met een auditieve handicap die:

- a) via een tonaal audiometrische test een verlies aantonen van 70 dB of meer aan beide oren, voor de zuivere toon stimuli van 500, 1000 of 2000 Hz (gemiddelde waarde Fletcher-index) en/of een verlies van 70 dB of meer aan het beste oor voor de zuivere toon stimuli van 1000, 2000 en 4000 Hz (gemiddelde waarde).
- b) bij een gemiddeld verlies van minder dan 70 dB via een vocaal audiometrische test minder dan 30% herkende woorden scoren bij optimale versterking (categorie 4 in de BIAP-classificatie).

Het gehoorverlies wordt bij een eerste aanvraag aangetoond op basis van een recent (d.w.z. niet ouder dan 1 kalenderjaar) medisch attest met een audiometrisch bewijs of audiogram. Het audiogram vermeldt de gemiddelde waarde op de Fletcher-index en wordt opgemaakt door een erkend(e) revalidatiecentrum of -dienst, door een erkende universitaire dienst voor audiometrisch onderzoek of door een NKO-arts.

Leerlingen of studenten die tijdens hun schoolloopbaan al tolkondersteuning genoten of "kopieën nota's medestudenten" ontvingen, moeten geen nieuw medisch attest voorleggen. Een medisch attest wordt slechts één maal tijdens de schoolloopbaan van de leerling of student ingediend en niet meer bij de overgang naar een ander onderwijsniveau.

De leerling of student kan ondersteuning krijgen van een tolk Vlaamse Gebarentaal, een schrijftolk of een combinatie van beiden.

Voor het basisonderwijs moet aangetoond worden dat de betrokken leerling voldoende de Vlaamse Gebarentaal beheerst of over voldoende leesvaardigheden beschikt om op een zinvolle manier van de ondersteuning door een tolk gebruik te maken. De begeleidende GON-school dient de betrokken leerling daartoe te testen. De GON-begeleider die de test afneemt bezorgt een verklaring op erewoord aan AgODi waarmee de voldoende kennis van de leerling bevestigd wordt.

Het is de bedoeling dat de schrijftolken belangrijke communicatiemomenten voor de dove leerling of student mogelijk maken. Het is niet de bedoeling dat de schrijftolken worden ingezet om de leerling van nota's te voorzien.

Aanvragen kunnen vanaf 01/09/2015 ook in de loop van het school-/academiejaar ingediend worden.(...) Na een administratieve toelating om tolken te gebruiken voor het maximum aantal dat per onderwijsniveau wordt bepaald en rekening houdend met het totale aantal beschikbare tolkuren, worden de tolken VGT rechtstreeks aangevraagd bij het CAB (Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven vzw).

Een medisch attest wordt slechts één maal tijdens de schoolloopbaan van de leerling of student bezorgd.

De directeur van de school voor gewoon onderwijs of de dienstverantwoordelijke voor de begeleiding van studenten met een handicap verbonden aan een universiteit of hogeschool doet de aanvraag. Hij/zij ondertekent het volledig ingevulde aanvraagformulier. Het aanvraagformulier moet ondertekend zijn door één van beide ouders of door de meerderjarige leerling of student zelf.